Talousarvioesitys 2024 ja julkisen talouden suunnitelma 2024–2028

Sivistysvaliokunnan kuuleminen 18.10.

johtaja Heikki Kuutti Uusitalo

Sivistystyönantajat

Yleistä

- Talousarvioesitys ja julkisen talouden suunnitelma vastaavat **hallituksen lupaukseen panostaa koulutukseen ja tutkimukseen**.
- Sivista on erityisen tyytyväinen **tutkimukseen** tehtäviin panostuksiin: T&K-rahoituksen ohella (Business Finland, Suomen Akatemia) hallitus esittää panostuksia **tohtorikoulutuksen** uudistamiseen ja tohtorien määrän lisäämiseen.
- Sivista moittii **vapaaseen sivistystyöhön** kohdennettavia leikkauksia. Suhteessa toimialan rahoitukseen leikkaukset ovat varsin merkittävät ja vaarantavat vapaan sivistystyön ansiokkaan ja laaja-alaisen toiminnan, joka monin tavoin ylläpitää suomalaisten toimintakykyä ja osaamista.

Koulutuksen tasa-arvo

- **Koulutustason nostaminen** vaatii sekä korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä että vaikuttavia toimia koulutuksen kasautumisen ehkäisemiseksi
  - Esitetty 11,7 miljoonan euron lisäys korkeakoulujen aloituspaikkoihin on riittämätön
  - Kasautumista torjuvat ensikertalaiskiintiöt sekä toisen tutkinnon maksut.
- **Perustaitojen vahvistaminen** edellyttää:
  - 50 miljoonan lisäys tasa-arvorahaan
  - vuosiviikkotuntien lisääminen
  - oppimisen tuen edellytykset samalle tasolle kaikille
- Vapaan sivistystyön leikkaukset heikentävät **koulutuksen alueellista saavutettavuutta**.

Korkeakoulutus (TAE)

- **11,7 miljoonan lisärahoitus korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen on kannatettava mutta riittämätön.**
  - Ei mahdollista paikkojen lisäämistä, ainoastaan jarruttaa määrän vähenemistä.
- Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus korkeakoulujen uusista opiskelijoista on ollut tasaisessa kasvussa. **Erityisesti ammattikorkeakouluissa ammatillisella tutkinnolla opiskelemaan tulevien määrä on merkittävä.** Vuonna 2021 osuus oli 47 prosenttia.
- Ammattikorkeakoulujen rahoitukseen tehtävä 12 miljoonan vähennys (**sosiaali- ja terveysalan harjoittelumaksut**) on sote-alan työvoimapulassa lyhytnäköistä.

Korkeakoulutus (JTS)

- Korkeakoulujen rahoitukseen tehtävät vähennykset avoimen korkeakoulutuksen enimmäismaksuja ja EU/ETA-alueiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukuvuosimaksuja korottamalla perustuvat spekulatiivisiin tuottoihin. Todennäköinen seuraus rahoituksen ja toiminnan väheneminen.
- Sivista peräänkuuluttaa **lisäaloituspaikkojen rahoitustilanteen kokonaiskuvan selvittämistä** ja selkeän suunnitelman tekemistä 50 %:n tavoitteeseen pääsemiseksi.
- Koulutustasotavoitteen saavuttamiseksi koulutuspaikkojen lisäämisen ohella tarvitaan **vaikuttavia toimia koulutuksen kasautumisen ehkäisemiseksi**.

TKI-rahoitus (1/2)

- Tutkijakoulutuksen lisääminen ja uudistaminen **tutkijankoulutuspilotilla** on erittäin kannatettavaa. Tähän osoitetaan 40 miljoonan lisäys vuodelle 2024.
- Tulevina vuosina on löydettävä keinoja kohdentaa TKI-lisärahoitusta myös suoraan **korkeakoulujen perusrahoitukseen** hallitusohjelman ja parlamentaarisen TKI-työryhmän linjausten mukaisesti.
  - Kohdentamisen keinona esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen väliset sopimusneuvottelut.

TKI-rahoitus (2/2)

- Business Finlandin rahoituksella on tarve vahvistaa erityisesti **yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä**.
  - Erityisenä seurattavana kehittämiskohteena budjettiriihessä päätetty uusi mekanismi **ammattikorkeakoulujen yritysyhteistyössä** tehtävään soveltavaan tutkimukseen.
- Suomen Akatemian lisärahoituksesta valtaosa esitetään kohdennettavaksi tutkimuksen lippulaivoihin. Rahoituksen kohdentamisessa on kuitenkin hyvä jättää tilaa rahoituksen kohdentamiselle myös muiden Akatemian rahoitusinstrumenttien kautta.

Vapaa sivistystyö

- Vapaan sivistystyön rahoitus laskee talousarvioesityksessä 21 miljoonaa eli reilu 10 prosenttia. **Leikkaukset heikentävät suomalaisten toimintakykyä ja kaventavat kaikenikäisten oppimisen mahdollisuuksia.**
- Kipein vaikutus on pienillä paikkakunnilla. Tämä lisää **syrjäytymistä** ja kiihdyttää entisestään alueiden ja eri puolilla Suomea asuvien **eriarvoistumista**.
- Vapaan sivistystyön leikkaukset heikentävät myös kulttuurin alueellista saatavuutta, opintopolkuja ja työllisyyttä.
- Jos leikkauksia ei voida kokonaan perua, olisi oppilaitosten kannalta kohtuullista **siirtää leikkausten voimaantuloa** siten, että sillä ei olisi vaikutuksia kevään 2024 koulutusten ja kurssien osalta.

291
oppilaitosta

81000
koulutusta

1,1M
suomalaista

VST v. 2021

Liikunta (Suomi liikkeelle)

- Sivista pitää tärkeänä, että hallitus on valinnut liikunnallisen elämäntavan edistämisen erityiseksi kehittämiskohteeksi. Tähän varataan vuosittain 20 miljoonaa euroa.
- Oppilaitoksissa voidaan tukea liikunnallisen elämäntavan syntyä, mutta **koulut eivät voi yksin ratkaista liikkumattomuuden haasteita**.
  - Toimenpiteiden oltava tarkoituksenmukaisia. Esimerkiksi matalan kynnyksen kerhotoiminnan lisääminen koulupäivän yhteydessä olisi kannatettavaa.
- Liikunnallinen elämäntapa syntyy myös **mielekkäästä harrastamisesta**. Harrastamisen Suomen malli vaatii edelleen kehittämistä.
  - Karvin 2023 toteuttama arviointi mallin toteutumisesta kohdistui kuuteen kuntaan ollen liian suppea antamaan kokonaiskuvaa mallin haasteista.

Muita huomioita

- **Kuntien valtionosuuksien indeksileikkausten vaikutus varhaiskasvatuksen rahoitukseen huolettaa.** Sivista odottaa, että meneillään oleva palvelusetelilainsäädännön uudistaminen tuo velvoitteen tarkastaa palvelusetelin arvoa säännöllisesti sekä läpinäkyvää suhdetta kunnan oman palvelutuotannon kustannuksiin.
- JTS:n mukaan perusopetuksen vahvistamiseen tarkoitetut lisämäärärahat kohdennetaan peruspalvelujen valtionosuuden kautta. Mikäli samalla opetuksen järjestäjien velvoitteet laajenevat on **yksityisille järjestäjille koituvia taloudellisia vaikutuksia syytä tarkastella erityistapauksena** ja tarvittaessa kohdennettava lisämääräraha näille korottamalla kotikuntakorvauksen perusosaa.
- Lukiokoulutuksen rahoitusmallia uudistetaan. Tavoitteena on turvata laadukas ja tarkoituksenmukainen koulutus kustannustehokkaasti järjestetty koulutuksen saavutettavuus turvaten. Pelkkä **rahoitusmallin uudistaminen ei riitä tavoitteiden saavuttamiseksi.** Samalla tulisi poistaa lukiokoulutuksen rahoituksesta n. 100 miljoonan euron leikkuri poistamalla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 23 b §.
- JTS: Hallitus aikoo toteuttaa **kotoutumispalvelujen uudistuksen**, jossa järjestelmää tehostetaan ja rahoitus kootaan yhteen kanavaan. Sivista ehdottaa, että kotouttamiskoulutus kootaan **opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle**. Tämä varmistaisi parhaiten kotouttamiskoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden.

30 VUOTTA SIVISTA

Kiitos!

Heikki Kuutti Uusitalo
heikki.kuutti.uusitalo@sivista.fi

@SivistysTA
@SivistysTA